

RUMÄNIEN

FOLKMÄNGD: 22,2 milj. / HUVUDSTAD: Bukarest

GRUNDLÄGGANDE ILO-KONVENTIONER SOM RATIFICERATS: 29 – 87 – 98 – 100 – 105 – 111 – 138 - 182

■ Lagstiftningen innehåller fortfarande vissa begränsningar av strejkrätten och det är svårt att genomföra lagliga strejker. Lagar mot antifacklig diskriminering upprätthålls inte i tillräckligt hög grad. Minst en arbetare har avskedats på grund av facklig verksamhet.

LAGSTIFTNINGEN

2003 års fackföreningslag erkänner löntagarnas rätt att fritt bilda och gå med i fackliga organisationer. Rätten gäller alla utom statstjänstemän på hög nivå, allmänna åklagare, domare, anställda hos militären, underrättelsetjänsten och polisen. Inga löntagare får tvingas lämna, eller gå med i en facklig organisation.

Enligt lag krävs minst 15 medlemmar för att bilda en fackförening. De måste arbeta inom samma verksamhetsområde men inte nödvändigtvis på samma företag.

Rådet för utländska investerare har tryckt på för lagändringar som skulle underlätta avskedanden och försvaga de fackliga organisationernas rätt till kollektiva förhandlingar.

Strejkbegränsningar

Strejkrätten är erkänd. Anställda inom hälsovård, på apotek, skolor, kommunikationer, radio, TV och transporter, samt i oömbärlig verksamhet (gas- och eldistribution etc.) måste i händelse av strejk garantera minst en tredjedel av normal verksamhet.

Strejker får bara tillgripas när alla andra åtgärder för medling misslyckats. Arbetsgivaren måste varslas 48 timmar i förväg. Strejken får bara genomföras för att försvara löntagarnas ekonomiska intressen; politiska strejker är förbjudna. De grupper som inte får organisera sig har heller inte strejkrätt.

Strejker under gällande kollektivavtal är förbjudna även om konflikten gäller akuta problem som inte omfattas av avtalet och arbetsgivaren vägrar förhandla med fackföreningen om dem. Ett förslag har lagts fram för parlamentet om ändring av lagen så att vissa strejker kan tillåtas under gällande kollektivavtal. Strejker kan också olagligförklaras om det förekommit procedurmässiga fel. Om en strejk förklaras olaglig kan den fackliga ledaren enligt lag sparkas även om strejken avbryts omedelbart efter olagligförklaringen. Om domstol förklarar en strejk olaglig måste facket betala skadestånd.

Kollektiva förhandlingar

Kollektiva förhandlingar är tillåtna enligt en lag från år 1996 som dessutom anger att kollektivavtal ska förnyas årligen. Staten får inte lägga sig i förhandlingsprocessen. Inget område är uteslutet från denna lag men kollektivavtalsförhandlingar får bara föras på arbetsplatser med minst 21 anställda.

Offentliganställda får förhandla om allt utom lönerna som fastställs av regeringen.

Skydd mot diskriminering

Antifacklig diskriminering är förbjuden i lag. De fackliga ledarnas anställningsskydd har stärkts genom den nya fackföreningslagen. De är skyddade från uppsägning på osakliga grunder under sin mandattid och två år därefter, såvida inte fackföreningens valda ledning går med på avskedandet. Arbetsgivare som hindrar fackliga aktiviteter kan bestraffas men det har hittills ännu aldrig skett.

Inga arbetsdomstolar

Efter de fackliga organisationernas begäran om att särskilda organ skulle inrättas för hantering av arbetslivskonflikter, utarbetade regeringen ett lagförslag om detta och lovade att de nya arbetsdomstolarna skulle vara på plats i slutet av år 2004. Inga arbetsdomstolar har emellertid skapats. Arbetslivskonflikter behandlades fortfarande i särskilda kommittéer inom det vanliga domstolssystemet. Arbetsrättsexperterna som representerar arbetsgivare och de fackliga organisationerna i dessa kommittéer får bara redovisa sina uppfattningar och de är inte bindande för domstolen.

■ RÄTTIGHETERNA I PRAKTIKEN

Organisering hindras

Rätten att bilda fackföreningar respekteras inte alltid i praktiken. En del arbetsgivare försöker förhindra tillkomsten av fackföreningar i företagen och varnar till och med de anställda för att diskutera organisering med utomstående. Många arbetsgivare uppges ha bildat gula organisationer. I vissa fall försöker arbetsgivarna slå sönder oberoende fackföreningar vilket enligt lag är straffbart, men svårt att bevisa.

Det rapporteras att de mest fackföreningsfientliga arbetsgivarna – vanligen utländska företag – kräver att arbetssökande ska gå med på att inte bilda eller ansluta sig till en fackförening. En del arbetsgivare ger heller inte fackföreningar tillgång till kontorsutrymme, fax och telefoner och nekar dem tillgång till ekonomisk och social information. Om en facklig ledare förlorar sitt arbete men behåller sitt fackliga uppdrag, ignorerar arbetsgivarna ofta lagen och nekar honom/henne tillträde till arbetsplatsen för möten med medlemmarna.

Frilansare kan förlora arbetet om de försöker bilda eller gå med i facket.

Kollektiva förhandlingar problematiska

Många arbetsgivare respekterar inte rätten till kollektiva förhandlingar och tecknar inga kollektivtavtal med facket. Dessutom upprätthålls många av kollektivavtalen inte av rättsliga instanser. Under år 2006 vägrade flera arbetsgivare gå med på de årliga förhandlingarna om löner, övertid och arbetsvillkor. De territoriella arbetsmarknadsstyrelserna vägrade sedan registrera ansökningen om förlikning som fackföreningarna på dessa företag då lämnade in. Utan förlikning kan fackföreningarna inte genomföra en laglig strejk.

Arbetsmarknadslagarna upprätthålls inte ordentligt

Det begränsade antalet rättsliga kommittéer som på distriktsnivå behandlar arbetslivskonflikter och det faktum att arbetsrättsexperterna bara få ge synpunkter och inte kan fatta bindande beslut, har hindrat lösning av konflikter och upprätthållandet av fackliga rättigheter. Domstolarna har sällan straffat arbetsgivare för deras antifackliga agerande. Det blev inget av den utlovade ökningen av antalet expertkommittéer, men det rapporterades att rättegångar om arbetsmarknadskonflikter börjar hålla högre kvalitet och går snabbare.

■ KRÄNKNINGAR UNDER ÅR 2006

Bakgrund

Rumänien blir EU-medlem den 1 januari 2007.

Hotelser och avskedanden

Omedelbart efter det att den fria fackföreningen 1 maj bildats på S.C. Lisadraxlmaier Autopart Romania S.R.L. i slutet av år 2005, blev de fackliga ledarna utsatta för påtryckningar och hotelser och detta fortsatte under hela år 2006. Arbetsgivaren påbörjade disciplinära åtgärder mot organisationens ordförande och två viceordföranden. Ordföranden avskedades (när detta skrivs ligger fallet i domstol) och en av viceordförandena avgick på grund av påtryckningarna. Den andra stannade kvar men fick löneavdrag med 10 procent under två månader, som disciplinstraff. Arbetsgivaren försökte också ifrågasätta fackföreningens registrering i domstol.